Број 201. У Новом Саду у петак 18. септембра (1. октобра) 1909. Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. за све стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Да ли постоји народ српски у Хрватској и Славонији?*)

Да ли постоји народ српски у овим крајевима, за мене у том питању нису одлучне листине нити одлучно то, како су Србе називали њихови противници, него су ми одлучни: Свест и осећај народа српскога у овим крајевима.

Најбољи пак доказ српске народне свести и осећаја народа српскога у овим крајевима јесу српске народне песме баш из ових крајева. Из српских народних песама јасно се види, да су именом „Влах“ народ српски називали само противници његови, а сам народ српски вазда се је називао само именом српским. — Из имена пак и презимена тих тобожњих Влаха наведених у разним листинама недвојбено се види, да су та имена и презимена чисто славенска, чисто српска, па да ти тобожњи Власи нису могли бити Романи, него напротив, да су били и могли бити само Срби.

Како стојимо у том погледу са крајем мојих браненика, који се налази у горњо карловачком владичанству? Оптужница вели, да се до г. 1903. односно г. 1906 у овим крајевима није звало за Српство и да се сами Срби бар у ширим слојевима нису називали Србима. Ја ћу, славни суде, бити врло кратак и позвећу се само на један доказ, који доказује српску народну свест и осећај, а то је српска народна песма баш из ових крајева, а која је отштампана у „Новом Васпитачу“ од г. д 1890, која гласи:

„Српска вјера погинути неће,
Српска слава потавнути неће,
Цар се Лазар заборавит' неће,
Југ Богдан се спомињати хоће
И Косово поље жалостиво . . .,
Док је сунца и док је мјесеца.
Бранковић се проклињати хоће,
Док Србина на свијету има“.

Те стихове наваћа Мане Грбић у историји карловачког владичанства од године 1891, па каже, да је народ који тако мисли и осећа сувишно питати, којим језиком говори, како се зове и што је.

Ја с тога о том дуже говорити нећу, а нећу се позивати ни на друге српске народне песме, али ћу изнети нешто врло значајно, на што сам наишао у хрватским народним песмама, што их је издала Матица Хрватска. У тим хрватским народним песмама, наишао сам на песму из хрватске горње крајине, о находу Симеону, која свршава са стиховима.

„Чедо ово бјеше мушка глава
Мушка глава бјеше свети Сава“.

Наишао сам даље на песму „Бој на Косову“, која слави и велича српског цар Лазара, косовске јунаке и њихову дивовску борбу с Османлијама. То су песме народа хрватскога, а из њих се види, да и у народу хрватском постоје симпатије за прошлост српску, за српског цар Лазара и косовске јунаке, па када је и хрватски народ тому дао изражаја у народним песмама, како да се то онда пориче народу српском, кад се ето не забрањује Хрватима; како се може забранити Србима, и како се у опће могу такве појаве забрањивати? Него одлучно је то, да у српској народној песми, коју сам навео, наилазимо на све појаве, које су овде оптужене. Наилазимо на појаву, да народ назива своју православну веру српском вером, наилазимо на појаву, да се одушевљава с прошлошћу српском, да се одушевљ ва за српске владаре. Све су то појаве, за које славна оптужба тврди, да су се показале тек после године 1903, а оно видимо, да је народ тих крајева о том певао далеко пре, свакако пре године 1890., док је та песма штампана те године“.

*) Доносимо под горњим насловом неколико редака из говора дра Николе Ђурђевића, што их је изговорио на главној расправи као бранилац оптужених у велико издајничкој парници. И овај ће говор изаћи као и сви други ускоро у засебној књизи, коју издаје Деоничка Тискара у Загребу. Пр. ур. „Заставе“.

После скупштине
савеза српских земљорадничких задруга

На први поглед изгледа нам да се о способности за рад код нашег народа не треба бринути, јер је наш народ способан за сваки, па и најтежи рад и по душевним својствима својим, и по телесном саставу своме. Оваку ће пресуду изрећи скоро сваки онај, који површно посматра живот нашег народа. Но ко се дубље упусти у посматрање и проучавање живота народног, тај ће одмах наићи на силне мане и недостатке, који пречe нашим народу, и то и у душевним и у телесним способностима његовим. Бог је дао народу нашем бистар ум, но то неће бити само дар божји, већ на сваки начин и резултат развитка народног кроз толика столећа, и то баш уз колевку просвете европске, уз некад моћну силну и образовану царевину грчку. Је ли могуће замислити да та образована царевина није била од одлучног уплива на душевно развијање најближег народа?!

Заиста је имала огромног уплива Опште позната даровитост, и тако да реknем, интелигентност, која се на нашем народу опажа и у најнижим слојевима његовим, није само случајна, већ је то продукт силних векова народног развитка уз цензор тадање културе! Но као год што се на народу опажа овај уплив у душевним својствима његовим, тако исто се осећа и уплив робовања под најокрутнијим јармом турским. Лепа својства душе Србинове у великој мери помрачена су менама.

Нећу да говорим о менама против којих се бори православна српска црква наша, али са слабим успехом, као што је н. пр. сујеверје, што је тако дубоко укорењено у души Србиновој, да га је скоро немогуће искоренити.

Колико празноверица шкоди напредном раду народа, зна онај, ко је посматрао пажљиво живот народа нашег!

ПОДЛИСТАК.

У „ФРЕМТУ“.

— Приповетка. —

Било је јутро, када се све у кући Марка Парнице ужурбали. Један од његових синова чешао је коње, други је мазао кола, жена пак вадила из пећи лепиње и погаче, па онда спремила сира, масла и другог разног смока, што га је и поред своје сиротиње набавила за свог сина. Сестра је спремала марамице и неколико крајцара што је заштедела, па је све то увијала у папир и лепо слагала у путни портељаг Само Кара, најмлађи син Марков као да се нешто забринуо. Сео иза пећи и пружио ноге чак на банак, па једнако о нечем размишља. Чудио се сам себи. Све до тога дана је он говорио, како једва чека да пође у свет, говорио је и то се готово досадило свима у кући, али данас, кад треба да пође, да се растаје са оцем, са мајком, браћом, сестром, са селом итд., данас он ћути и не може ништа да говори, све му застаје нешто у грлу. Седи, кажем, па размишља и чисто се каје, што је толико наваљивао на родитеље, да га пусте Откад је постао калфа — а то је било пре годину дана — од тада је он још почео досађивати оцу: „Бато, ја сам калфа. Сад треба да ме пустиш у свет! Ено, Јоца шустер, па отишао, а мени казао: Ај, Каро, ти ћеш остати ту довека! Хајде са мном!“

— Остави се моје главе море, још си ти млад, говорио је Марко, али када му је његов Караламије после годишњег досађивања дошао и прошле недеље и жестоко почео излагати своју молбу, па чак и протестирати, он се наљути и рече: „У четвртак полазимо, буди спреман!“ Кара је скакао као луд и не надајући се, да ће четвртак дочекати онако, како смо напред казали

*

Да сте око десет сати изашли на улицу, видели би кола и у њима Марка и до њега Кару, како су се упутили према П., где има железничка станица. Кара се купао у сузама од жалости за својтом и слушао прекоре очеве: „Е, мој синко, сад нема ништа, ти си то сам тражио. Сад ћути!“

Коњи су добро ишли и за пола сата они беху у П. Тамо су питали, кад се креће железница за најближу варош Б. и кад су чули, да се креће око четири сата, они отидоше у једну повећу крчму, да сместе кола и дочекају железницу. Кола су сместили и онда изишли, да се мало прођу по П, а нарочито, да Кара штогод види. Ту су се задржали до пола четири и онда се пожурили да узму ствари и да иду на станицу. Али јест! Тек што су они дошли до крчме, а зачуше звиждање железнице.

„Ето ти сад — рече љутито Марко. „Кажем, Каро пожури се, аја, он све нешто застаје гле ово, гле оно, као да све то нећеш ти видети у белом свету!“ Кара је ћутао и оборио своје мале зелене очи, а у срцу осећаше, као да је мало топлије. Али то је замало трајало, јер кад Марко чу, да та железница долази тек сутра у то доба, он се опрости са Каром, пољуби га у чело, даде му нешто новаца, па се врати натраг рекавши му још при поласку, да чува поштење и образ, да буде вредан и штедљив и да пази, да и сутра опет не закасни, него да још у пола два сахата отиде на железничку станицу. Рече му последње „Збогом“ и опину коње. Кара је гледао дуго и дуго за коли, која су одмицала и топљаше се у сузама. „Слатки мој отац, слатка моја мати, слатки мој Пера, слатки мој Мита, слатка моја Ангелина . , слатко моје село!“, тужаше он и отиде у собицу, где ће преноћити. Бацио се на кревет и ту је плакао све док се није смркло.

Марков Караламије био је прост деран. Није му било ни дванаест година, када га дадоше на ковачки занат у некога ковача Максема, који је био други ковач у селу. Максим није готово нигде био. Био је прост и у владању и у радњи, па се није могло више тражити ни од његовог ученика.

На соби Кариној отворише се врата и унутра уђе келнер, да пита Кару, неће ли ићи да вечера т. ј. ако му је по вољи. Он га затече на кревету, где плаче од жалости. На питање Кара одврати, да није гладан, али келнер не изађе на поље, већ седе поред њега и отпочне с њим разговор.

„Немојте плакати! Знате, исто се то и

Но ипак овој мани не приписујем толике важности у народној економији нашој, да би она народ наш чинила неспособним за напредан рад.

Највећа је мана народа вашег што нема свога сопственог подстрекавања за рад. Он је кадар један исти рад столећима радити једним истим начином, а да тај посао усавршава и да за њега боље занате смишља и изналази, то увиђа већ и сам народ, зато и вели да: „плете ко тац кошто му је и отац“! Наш народ је кадар при једном лепом послу или занимању остати, а слабо се осврће на нове потребе живота, које живот око њега изазива.

Усљед тога што му је слаб његов сопствен нагон к раду, наступа тромост и неодлучност, а ово су баш карактерне црте нашег нарада. Не мислим тромост у самом раду, већ тромост у започињању каквог новог рада, тако исто и неодлучност у том.

Ко је покушао какав нов начин рада у народу нашем одомаћити, тај ће знати с колико муке то иде! Најпре долази жестоко опирање новотарија, па онда исмевање, ругање, па измишљање и подметање свега и свачега, што ће тај нови рад спречити, и тек ко је могао све ово потпуно да савлада, и у новом раду да све увери о доброти и користи тог новог рада, тај ће тек бити кадар да увери и омили тај нови наредњи рад у народу нашем, тек тај ће бити кадар да дочека и плодове муке своје!

И колико се добрих мисли, корисних дела, и напредних предузећа скрше у овој борби, јер појединац, који би хтео у неком народу подстреже да даје, обично сустане и изнемогне у борби против околности своје у околини!

Није тешко наш народ загрејати за нову мисао. То се постигне врло лако, и он ће постати у речи поборник те нове мисли, али на делу његова прошлост и неодлучност сметају му, да ту добру мисао и оствари у животу своме. Све могуће разлоге и узрок ће изнети због којих је ипак најбоље: да остане онако, како је и досад било!

Мала мера ове љубави према старом не би шкодила, јер она сачува народ од силних покушаја и безкорисних новотарија, које обично одмах падају и тиме убијају вољу у народу за рад. Но онолика мера, неодлучности, тромости, каква има у нашег народа, то већ постаје маном против које се борити мора, јер народ са таковом маном тешко иде напредном раду. Он би тај рад можда много боље вршио него други народи, али нема воље за новим, или ако му се покаже, нема одлучности да се одмах прихвати, већ сви około њега прихватише тај рад, онда тек он за њима започиње. То бива врло често и касно, јер док је он мудровао и пропадајући хвалио свој начин рада, околина се с новим напредним радом подигла имовно, стекла капитале, створила себи сва средства за тај рад, заузела тим својим радом све, и тек сад долази Србин, да се прихвати тог рада, па да без спреме, без капитала ступи у најжешћу борбу против оснаженe конкуренције, а та се конкуренција оснажила баш његовом погрешком, његовом неодлучношћу, његовом прошлошћу!!

Дабогме, да је тај рад закашњен, ту ђинац је преотео мах и иде напред, а Србин шантуца за њим полагано, кад с више, кад с мање успеха, према вештини и окретности својој у том послу.

Тако је то у пољопривреди, тако у индустрији, тако у свему.

Нови Сад 18 септембра

Политичка криза у Угарској. Угарски министар председник Векерле, који је био јуче код краља, рекао је о тој аудијенцији само то, да је више но један сат био у аудијенцији; да га је владар примио врло милостиво; да је молио владара, да уважи оставку угарске владе, а краљ му није још саопћио своју одлуку у тој ствари и да ће министра трговине Фрању Кошута примити владар у суботу у аудијенцију. То је све. У опћу неизвесност и таму у кризи, као што се види није Векерле убацио ни зрачка светлости. — Иначе, као и до сада, нагађања има свакојака. Тако: да ће министар председник бити Куен Хедервари, а остали чланови владе независњаци; да ће се удружити Андраши, Тиса и Векерле, да ће се склопити поново коалиција; да је Векерле, када је после аудијенције био код министра спољних послова Ерентала, молио овог, да помогне, да Векерле и његови дођу на владу; да Кошутов програм краљ не може примити и т. д. На први поглед се да видити, да су та нагађања без икаква основа.

Нови Сад, 18. септембра.

Имунитетска ствар хрватско-славонских посланика. Прекјуче је имунитетски одбор угарског сабора расправљао о издавању (суспензији имунитета) оних посланика, које траже судови. Загребачки суд је тражио, да му се издаду неки Срби посланици из Хрватске и Славоније ради велике издаје. Будимпештански листови јављају, да имунитетски одбор није расправљао имунитетску ствар тих хрватско-славонских посланика, иако је она била стављена на дневни ред. А није стога, што је списима било приложено 114 чланака из хрватских листова, а чланови имунитетског одбора не знају хрватски, те су послали те чланке у Загреб, да се тамо преведу на мађарски. И тако неће скоро доћи до одлуке у тој ствари.

Нови Сад, 18. септембра.

Откровење нове завере у Црној Гори. Бечка и пештанска штампа већ од неколико дана доносиле су неке тамне вести о открићу неке нове завере у Црној Гори, која је била наперена против црногорског кнеза и данашње владавине. Познато је, да сваковрсне неистините вести излазе делимице у реченим листовима и о Црној Гори а нарочито у Србији, с тога се нисмо на то ни осврталн. Међутим најновији број званичног листа црногорске владе „Глас Црногорца“ доноси на уводном месту неко тамно и мутно откровење о тој ново откривеној завери. Истиче, како баш у данима када се Црна Гора спрема да прослави педесетогодишњицу владавине кнеза Николе, нашао се један потпоручник издајник. Окупио је своју чету у Васојевићима и водио је ноћу тобож код свога командира и бригадира, да хватају неке слатинске смутљивце. Чета иде али кад на реченоме месту не затече никога, она поче сумњати, зауставља се и захтева од свог вође, да јој каже куд је води. Овај напослетку одговара: на барутану да се ослободимо наших угњетача! Војници су тада неки огорчени хтели сами да му суде, но други трезвенији победише, те га тако ухватише и сутра дан предадоше власти. На први глас мислило се, да је то био наступ једног болесног занешењака, али кад се чуло да је 15 Куча и Братоножића пребегло у Турску, то њихово бегство открило је њихов договор са ухваћеним им другом у Васојевићима. Црногорска је влада одмах саставила војни суд, који у Колашину живо ради. Министар унутарњих послова Пламенац одмах је похитао онамо. Суд је већ још неке сумњиве затворио. — Толико „Глас Црногорца“. Новије вести са Цетиња, које су стигле у Београд јављају, да је суд већ до сад ухапсио преко 80 људи из племена Васојевића. Преки суд већ је са Цетиња отишао у Васојевиће, да испита ову најновију аферу, за коју се не зна још ни како је постала, ни шта се с њоме хоће. Из Цариграда пак стижу вести, да је тамошњи дипломатски представник Црне Горе тражио већ од турске владе, да се издаду црногорски завереници, који су гоњени војском пребегли из Васојевића у Турску. Турска влада још није донела никакво решење у тој ствари.

То су ето најновије вести о најновијој завери у Црној Гори. Из њих се не да видети ништа друго, до да је откривена

самном десило. Исто истачко! Мене отац отера од куће да идем у свет, да занат боље испечем.

Али 'оћеш Бећо! Мени жао, па ти ја потегнем натраг. Он отера, али ја нећу и тако ти он и престане, па ти ја останем овде, где сам и — хвала Богу!“

— Али ја сам са̂м хтео, рече полако јецајући Кара.

„Е, па онда иди!“

— Кад ми је жао.

— А ти се врати, па квит рачун кажи... овај... жао ми је, не могу, нећу...

Бојим се од оца, рече плашљиво шапућући Кара, а већ га та мисао поче освајати.

— А ти кажи прво матери, па квит рачун, а она ће већ удесити. И келнер изађе на вику неких гостију из собе. Кара оставши сам не часећи часа зграби своје „пинклове“, па не рекавши ником ништа шмурне.

После неколико часака журио је Кара друмом, да што пре стигне до села. Путем је размишљао, како ће то све изгледати, кад га виде да се вратио и шта ће бити. Слутио је нешто зло. Кад стиже до села, на сеоској цркви избијаше десет. „Овде ћу се мало одморити — рече у себи и спустивши свој пак и торбу сложи се у неку јендечину. Ту је мислио како ће и шта ће да ради, али ни до једанаест сахати није се могао ничему досетити. Помисли: „Хајдемо, па шта буде!“ И пође полако све уз куће. Код малог капицика своје ониске куће застаде. Све је спавало. Чуо је само дување коња, који су били на дворишту везани за кола и лавеж пса у суседној кући. Да се не би чуло клобарање као лопов опрезно отвори врата и уђе у двориште.

*

Прошло је три дана, а у кући Марковој није нико ни сањао да је ту Кара. Свима је било жао њега, а понајвише матери и сестри Ангелини. Али ником није ни падало на памет да га зову натраг, шта више и поред жалости њима је било мило, што је њихов Кара отишао у велике градове, где ће се многом добром поучити и што ће им причати свашта, кад се, ако Бог да, жив и весео догодине врати.

И можда би они још неколико дана чекали, да добију писмо од њега и сазнају где је и код кога се погодио, да се није догодио један случај.

Четвртога дана по одласку Карином посвађа се Марко са суседом. Прасе суседово уђе кроз плот у његово двориште и начини доста штете. Он зграби камџију и истуче прасе, па га истера на улицу, чатећи при том прилично гласно његовог газду. Чује то сусед и подиже читаву ларму: Ти си онаки и онаки! Имаш сина ковача, па му ниси могао казати да тај плот оправи и окује, него чекаш, да га ја оправим! Не ваљаш ни ти ни он!“

— Ко не ваља! — плану Марко. — Ја и мој син, је ли? Ха, чекај мало, буд ми штете начини, туд ја и ти... ха... чекај ти мало!... И Марко се страшно љутит ужурба по авлији. „Није ту Кара, а он би теби наместио и плот и леђа!“

„Ту сам ја бабо!“, зачује се неки танак глас.

Марко се трже и окрете, да види шта је то. Гледи неко време лево, десно — нема никог.

„Овде сам бабо!“, опет се зачу глас и Марко познаде Карин глас и сав пребледе и узбуди се.

— Каро!

— Ево ме, бабо! — одзивао се Кара.

Марко погледа горе, откуда му се учинило да глас долажаше и виде где с тавана вири глава Карина са прљавим лицем и крмељивим очима. Марко чисто није веровао својим очима.

— Па зар си ти ту? Зар ниси у „фремту“?

— Овде сам ја, бабо! — шапуташе Кара.

Марко гледаше неко време блесаво у њега, а после раширивши руке и мрднувши главом оде по мердевине.

*

И због слабости очеве наш Кара остаде будак, не научи ништа и не завреди много ни себи ни другима.

1909. **Вит. Ђр**

нека велика завера, која и нехотице потсећа на ону прошлу срамно сковану заверу и нечувен поступак нарочитог преког суда, који је свој рад отпочео 12. маја 1908. године, а 16. јуна исте године донео ону неправедну, незакониту, тешку пресуду, због које неки најбољи црногорски синови већ труну под земљом, а некоји полако труну у смрдљивим, мрачним, подземним ћелијама подгоричким. Не знамо шта је у ствари и у истини са овом најновијом откривеном завером у Црној Гори. Ваља сачекати и видети. Но једно је јасно, да су прилике у Црној Гори врло мутне и кужне, и да се опет пуне апсане синова једног од најмногобројнијег и најјачег племена црногорског. И једно је јасно да црни Томановићев кабинет све веће лаворике бере на стварању тзавица, незадовољства и упропашћивања Црне Горе.

Политички преглед.

Борба између Чеха и Немаца. Сви покушаји аустријске владе да умири заоштрену борбу између Чеха и Немаца и да изведе споразум међу странкама остали су без успеха. Услед тога чески сабор неће се више састати, те ће наскоро пасти одлука, да ли ће се сабор закључити или распустити.

Опет § 14 у Аустрији. Аустријска се влада предомишља, шта да ради са аустријским сабором. Сазвала би га и треба да га сазове због државног прорачуна, али је запетост између Немаца и Словена толика, да сабор неће моћи радити. Словенска Унија ће опструисати. Да распусти сабор и обави нове изборе, не може. Сразмер странака биће исти. Али нашто размишљати. У Аустрији је лако. Ту је чувени §. 14. И из Беча већ стижу гласови да ће аустријски сабор бити одгођен, а државни прорачун ће ступити у крепост и без сабора, — на основу 14 § а.

Русија и Јапан Све се више потврђује, вест да се Јапан нагло спрема, и како изгледа на поновни рат с Русијом. Руски листови добијају из Мандурије многе вести, које говоре томе у прилог. Истичу, како и руско министарство спољних послова добија сваког дана извештаје о војним припремама Јапанаца. Тврди се, да су те војне припреме тако очигледне, да некоји руски трговци већ се селе из Мандурије натраг у Русију. Још доносе, како је руска влада решила, да руски министар финансија још крајем овог месеца отпутује у Источну Азију, тамо на лицу места проучи стање и поднесе потом влади опширан извештај.

Вести из места и са стране.

Дворски правилник у краљевини Србији

Уведен је у Србији правилник за чланове породице краљеве. Нацрт његов поднео је краљ Петар влади, те је споразумно коначно уређен. Тај правилник има 25 §, те одређује права, а потом дужности краљеве према члановима краљевске куће, а установљена су права и дужности чланова краљевског дома. Одређен је ред насљедства у краљевској породици. Ако садашњи престолонасљедник Александар не би имао деце онда прелази наследство на краљевића Ђорђа и његове наследнике. Овај дворски правилник потписали су краљ Петар, престолонаследник Александар, краљевић Ђорђе, митрополит, председник министарства, председник скупштине, председник касације и чланови крунског већа. Правилник ће се поднети скупштини на знање. Дворском је правилнику циљ, да ојача ред у краљевском дому, да одреди права и дужности свима члановима краљевске породице.

Срби и жупанијске скупштине.

Пишу нам из торонталске жупаније: Ми Срби уопће не обраћамо довољно пажње на изборе жупанијских представника, него пуштамо да из средишта жупанијских протурују у општинама претежно, па и чисто српске људе, који годе жупанијској управи, натароше, сресе лечнике и др. Та немарност према тим изборима свакако је за осуду. Не вреди ту оно изговарање: „Та шта ћемо, ми не можемо ни онако имати већину“. Наш глас треба да се чује у жупанијским скупштинама, где се врло често решавају по нас важна питања, па и при сваком питању, избору, јер нам не може бити свеједно, како ће се решити које питање, које се и нас тиче и не може нам бити свеједно, ко ће бити изабран за солгабирова, жупанијског приседника, кад с тим чиновницима и наш народ има посла. Ну иако нисмо досад довољно пажње обраћали изборима жупанијских представника, ипак у жупанијским скупштинама, бачкој и торонталској, има приличан број Срба независних вирилаца и изабраних, па виша пута ми Срби можемо одлучити. С тога је потребно, да се пре сваке жупанијске скупштине наши представници састану, споразумеју и кад дођу у прилику, да њихови гласови одлучују, сви споразумно да гласају с онима и на оне, који су погоднији по наше интересе. То треба да чине не само у већим, значајнијим питањима, него у сваком питању, при сваком избору. 11. октобра п. н. биће жупанијска скупштина торонталске жупаније. Наши Срби представници не смеју бити равнодушни према тој скупштини, јер ће се на њој одлучивати у више важних ствари Треба с тога да сви дођу и претходно се споразумеју с ким ће и како ће. На тој скупштини бираће се и неки жупанијски чиновници. И ту треба да се споразумемо, на кога да гласамо. Да бирамо онога ко је правичнији, ко нам је већи пријатељ. Н пр. бираће се и приседник сиротињског стола. Има два кандидата: Бела Житковски, који нас не воли и Рудолф Тот, познати пријатељ Срба. Ми ћемо Срби бити у присици, да својим гласовима одлучимо при том избору. Па да ли нам може бити свеједно, хоће ли бити изабран противник Срба Житковски или пријатељ Срба Тот? Свакако не Има и других важних ствари на дневном реду те скупштине. Зато и опет велимо, потребно је, да се пре скупштине састанемо и договоримо.

Нови руски посланик у Србији.

Нови руски посланик у Београду Николај Харвиг наступио је своје место и онамадне предао краљу Петру своје оверовљење у руке При улазу и излазу из двора испраћен је свима частима Харвиг је пријатељ Срба. Први му је задатак, да удеси све, што је потребно за путовање краља Петра у Петроград у посете руском цару.

Просветни добротвор.

Читамо у београдским листовима: У Карлсбалу је ноћас умро др. Јован Јовановић Кантакузен, који је сву своју имовину завештао Српској Академији Наука. Др. Јовановић родом је из Београда и био је лечник, али је пре великог низа година отишао из Србије и стално живео у Бечу а тек у последње време преселио се у Карлсбад. Био је веома штедљив човек и особењак. Целу своју имовину у износу 200 000 динара оставио је тестаментом Академији Наука. У исто време покојник је у тестаменту изразио жељу, да буде сахрањен у Београду. Академија Наука учинила је што је потребно, да тело покојниково буде пренето у Београд

Страјк у Шведској

Посредовање владиног изасланика да измири две завађене странке послодавце и раднике страјкаче, није довело ни до каквог успеха. Страјк дакле, између радника и послодавачког савета трајаће и даље.

Кук и Пири.

Главни сведок Фредирика Кука, Витнеј је први од белих људи, с којим се састао Кук у свом повратку са Северног Пола и с њим на лађи Јени дошао до Јохуса на Новофундландском острву. Витнеј је изјавио пред једним новинарем, да је рекао Пирију, који је стигао у Ету, о путовању дра Кука на северу, те и то да је Кук прешао и тачку, до које је допро био пре Пири. Али му није рекао да је Кук дошао до Северног Пола, и то зато, што је Кук тако желео. Пири није даље питао, само су његови људи облетали око Кукових Ескима, да од њих што дознају. Витнеј ни једном није чуо да је ко од Ескима рекао, да се Кук није удалио од копна, те да није ни био на Северном Полу. Др. Куд је био оставио Витнеју да му чува ствари, које су биле у сандуцима. Витнеј није знао да у сандуцима има важних докумената са Северног Пола, али као да је о томе слутио Пири, који те сандуке после није хтео да прими на прод Рузвелт, хотећи свакако да онемогући пренос Кукових сандука. Сандуке уступио је на чување Ескимима, а он Витнеј упутио се у Њујорк. Даље је рекао Витнеј, да је Пири наговарао Ескиме да поричу тврдњу, да је др. Кук стигао на Северни Пол, али се они томе низу одазвали. Витнеј у осталом држи да су оба путника и др. Кук и Пири стигли до Пола, али разним путевима.

Расцеп међу бугарским земљорадничким задругама

Читамо у листовима, да је међу бугарским земљорадничким задругама настао потпун расцеп Пре неколико дана био је у Пловдиву конгрес савеза бугарских земљорадничких задруга. На њему су биле заступљене две стотине двадесет и пет задруга Од тих су двадесет и седам задруга изјавиле своје потпуно незадовољство према раду савеза и одмах се оцепиле од њега, па образовале нов савез. Како се вели, њима ће се придружити још и многе друге бугарске земљорадничке задруге. У Бугарској је тиме задругарство, које се тамо почело нагло развијати, претрпело велики удар. Вели се још, да је главни расцеп поникао због оштрог сукоба између главног савеза и „Земљоделске Банке“, која је задругарству давала велики кредит. Истиче се још, да има много кривице Главног Савеза.

Родољубиви Французи.

Француску је задесила неприлика Ваздушни брод „Република“, којим се даје управљати, пао је с висине, разбио се и у њему погинула четири даровита ваздушна пловца Сад су браћа Павле и Петар Лебади понудили министарству средства за набављање новог ваздушног брода.

Блерио и крилатице му.

Дакле, свршена је ствар да ће Блерио доћи у Будимпешту. Већ је и дан одређен када ће учинити свој први узлет. Тај ће дан бити 17 октобра. На Ракошком пољу биће место са којег ће Блерио да узлети својом крилатицом. Ту ће бити одељено место за свет, који ће гледати. О свима припремама је Блерио извештен, и он је одговорио да ће собом понети две крилатице.

Ђаци зидари.

Из Париза пишу о занимљивом раду ђака. Већ више месеци раде зидари на грађењу ђачког дома. Али градња никако да буде довршена, пошто увек по неки радници страјкују. Час ступају у страјк зидарски радници, каменоресци, час грађевинари, па лимари и столари Ово стално запињање рада због радничког страјка огорчило је ђаке у толико, што су одједном решили, да сами граде свој ђачки дом, да они буду радници Подузимач се томе противио и хтео је да отклони греде да не могу ђаци радити, али је полиција стала уз ђаке, те сад ђаци зидају сами свој дом.

„Коло Младих Срба“

Српско академско друштво „Коло Младих Срба“ у Будимпешти изабрало је на својој првој редовној скупштини 12 (25.) септембра о. г. ову управу: Председник: Милан Секулић, адв. канд.; потпредседник: Јован Бекљанов, канд. прав.; I. тајник: Ђорђе Живановић, штуд. фил.; II. тајник: Војислав Веселиновић, штуд мед ; благајник Бранко Илић, штуд. мед ; књижничар: Милош Петровић штуд. прав.; домаћин: Милош Стакић, штуд мед.

Ухваћен завођач.

Сомборска полиција је пре неки дан ухватила на станици Антала Берлековића, у часу кад је две девојке водио у кола да их отпрати у Босну. Берлековић тргује девојкама, завађа их, те је и ове две хтео да прода развратним местима у Сарајеву. Бездушни завођач је задржан, а девојке су ослобођене.

Берлин у мраку.

Јављају из Берлина: Јуче увече је средина вароши одједном била у мраку Све светиљке се погасиле, јер се машинерије за осветлење покварише. Многе су трговине пре времена позатварале, а тако исто и канцеларије, у којима није било довољно свећа.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић

Трговина.

Нови Сад, 18 септембра 1909. године

Пшеница прве квалитете стара 28 к 20 до 28 к 40 п
Пшеница нова 27 к 60 п до 28 к — п.
Пшеница средња 27 к 20 п до 27 к 60 п.
Пшеница лакша 25 к 60 п до 25 к 80 п
Кукуруз нова 27 к 10 п до 27 к. 20 п
Ječam нови 13 к 40 п до 13 к 80 п.
Зоб нова 14 к 20 п до 14 к 40 п.
Кукуруз у зрну нов 15 к 20 п до 15 к 40 п.
Кукуруз у клипу нов 7 к — п до 7 к 20 п.
Маст 168 к — п до — к — п.
Сланина 160 к — п до — к — п.
Сланина пљена 160 к — п до — к п.

(све од 100 кила)

Свињи угојени тешки 108 до 112 п.
Свињи средњи . . 104 до 108 п.
Свињи лаки . . . 100 до 104 п.

(живе)

Теоци 92 96 по кили
Овци пар 28—36— кр. пар.
Јагњци 12—28 по пару.

је рекао да нису истините вести, да ће он путовати у Африку или Азију. Истина је да ће ићи на подужи пут. Најрадије би прво ишао у Италију, да се представи свом течи, талијанском краљу. Но о програму путовања његова није још ништа коначно решено.

Руски цар у Италији.

Како најновије вести из Рима јављају, свршена је ствар, да ће руски цар доћи у походе талијанском краљу. Та посета требала је да се одгоди због болести руске царице, но сада је решено, да руски цар сам ту посету учини. Римски листови јављају, да ће руски цар за најкраће време поћи у Италију, и да ће се још 27. о. м. састати у Бару са талијанским краљем.

Пропао зајам Бугарске.

Како некоји извештаји из Софије јављају, бугарској влади није пошло за руком да нађе и склопи зајам од 240 милиона круна. Банкарска група, са којом се требао зајам да закључи, изјавила је, да јој нису довољна јемства (гаранције) за тај зајам, која је воља бугарска влада да даде. Ово је бугарску владу довело у велику неприлику.

Борба са Арнаутима.

Иако је међу Арнаутима настало неко затишје, стање је још увек врло судбоносно. Изгледа, као да Младотурци још нису начисто с тиме да ли одлучно и безобзирно да поступе против Арнаута. У неколико маха је то Џавид паша одлучно отпочињао, но тада се по наредби повлачио и чешће на позив ишао у Цариград. Тек после његовог последњег путовања у Цариград изгледа, да се турска влада решила на одлучније мере. Џавид паша је посео Призрен и околину и изгледа, да чека само да се заврши рамазан па да поново отпочне борбу против Арнаута. Најновије вести јављају, да је Џавид паша у својим последњим борбама са Арнаутима, поубијао још некоје арнаутске поглавице, о којима до сад није било јављено, тако и чувене арнаутске вође Себала и Рамазана. Џавид паша чека појачања да учини распоред и раздели војску, те отпочне у већем стилу борбу против Арнаута.

Зверства немачких војника у држави Конго

Морел, председник друштва за уважење реформа у држави Конго износи у „Дели Њусу“ извештаје очевидаца о ужасима, које почињују немачки војници у држави Конго. Ти извештаји су грозни, а зверства у њима наведена не дивљачка, већ управо животињска. Међу другим износи: Стотинама људи, жена и деца бивају спаљени. Друге опет жене повежу немачки војници једно до друго и оне им служе као нишан, да вежбају у пуцању из револвера белгијски чиновници, који исисавају државу Конго. Многа села урођеничка спаљена су и становници њихови избијени корбачима, који су од клинова испреплетени. Морел пружа доказе за та тврђења и изјављује да ће обелоданити још многе друге ужасе немачких војника и чиновника у Конгу. — Већ од дужег времена продире у европским листовима глас да немачки војници у овој афричкој држави врше разна зверства. Европска штампа па и један део немачке штампе згражава се над откривењима Морела и ужасима, које почињује сурова немачка солдатеска.

Борба између Пољака и Русина.

Између Русина и Пољака међусобна борба све се више распаљује. Из Лавова јављају о овом најновијем догађају: Јуче чланови русинског гимнастичког друштва „Сиц“ имали на железничкој благајни станице Николајев путне карте са русинским написом. Благајник им није могао дати јер су све те карте на пољском језику са пољским натписом. Чланови „Сица“ полегали су тад на шине на којима је требао баш да прође особни воз за Лавово. Позвата је на послетку жандармерија у помоћ, којој је једва пошло за руком, да уклони чланове „Сица“ са железничке пруге. Особни воз стигао је услед тога у Лавово за читав сат и по касније.

Штићеник „Србобрана“ и „Браника“.

Загребачки „Србобран“ и новосадски „Браник“ потрошили су већ ваздан мастила бранећи калуђера Данила Брзаковића и хвалећи га, како је он своим снагом радио и потпомагао, да се одржи и очува српска вероисповедна школа у Привиној Глави. Наш пријатељ из Привине Главе, ратар Никола Јованчевић, тврдио је пак, да је калуђер Брзаковић своим снагом радио, да се српска вероисповедна школа покомунали и да би то постигао, да је жупанији слао и лажне извештаје о тој школи „Србобран“ и „Браник“ ради тога напали су ратара Јованчевића најгрђе, а калуђер Брзаковић се још усудио — ваљада по наговору својих заштитника — да тужи Јованчевића суду тобож ради клевете. На суду је Јованчевић остао при својој тврдњи и тражио да своју тврдњу може доказивати. Суд му је то и дозволио. На главној расправи која је била 15. (28.) септ., Јованчевић је званичним документима од школског савета и жупанијске управе *доказао, да је калуђер Брзаковић радио на томе, да се српска вероисповедна школа у Привиној Глави покомунали.* Суд је Јованчевића ослободио оптужбе, а тужитеља калуђера Брзаковића осудио на сношење парничких трошкова. Пресуда је правомоћна. — Ето, тако изгледа штићеник „Србобранов“ и „Браников“, калуђер Брзаковић.

Један непоправими пушач.

У месту Вал Блењу у Швајцарској умро је ту скоро један човек, који је био тако непоправими пушач, да је у своме тестаменту наредио, да поред њега мету у мртвачки сандук килу дувана, две кутије жижица и његов штап па да га тако сахране. Разуме се, да су му испунили ту последњу скромну жељу.

Несрећа на жељезници у Румунији

Једно француско друштво научењака од 206 чланова предузело је да пропутује по Румунији. На железничком путу између Сланика и Кампина локомотива од брзог воза искочила је са шина, па се изврну. Остала кола услед удара такође искочише са пруге и изврнуше се. При овој несрећи настало је ужасно вриштање. Жељезничко особље све је скоро допало тешких рана. Од путника је пак до двадесет људи смртно рањено. Емил Пикар, чувени математичар француски, поломио је десну руку и био је онесвешћен кад су га нашли те извукли испод покрханих кола. Узрок несрећи приписују многој киши, при којој је омекшало земљиште око пруга. Међутим испоставило се, да је под пругама многа трула греда, што је такође допринело несрећи.

Залутала торпеда.

У уторак пре подне творница торпеда на Реци огледала је једну своју торпеду, која је међутим скренула са свога правца и налетила на пароброд „Quido“. Пароброд је у истом трену потонуо, а три путника, која су била на њему, пливањем се спасла

Време.

Према телеграфском извештају од 18. септембра, може се очекивати благо, на много места киша.

Загреб, 29. септембра.

Проглашење пресуде у парници велике издаје. Како из доста поуздана извора дознајем, пресуда ће бити прекосутра, у суботу. Расправа ће трајати и цело после подне до касно у ноћ, кад ће тек пресуда бити проглашена. До сад је стигло у Загреб 80 жандара, а наређено је, да свака овећа постаја пошље по још двојицу жандара, тако да их буде бар 200 на окупу. Боје се демонстрација. Жандари су смештени у банском двору, у згради судбеног стола и у магистрату. Још сам разабрао, да ако који од окривљеника буде проглашен невиним, одмах ће ноћу бити отпраћен на станицу и кући отпремљен. Ово вам јављам на брзу руку, јер све сведочи, да је истина и да ће тако и бити.

Одговорни уредник
Константин Брадварсвић.

Трговина.

Будимпешта, 18 септембра 1909. год
(Брзојавни извештај.

Готова роба.

Раж прве каквоће 19 к. 25 п. до 19 к. 50 п.
Раж средње каквоће 19 к. 05 п. до 19 к 15 п.
Јечам за храну 14 к 40 п. до 15 к 05 пот.
Јечам за кување пива — к. — п. до к. — п. —
Зоб прве каквоће 15 к. 40 п до 15 к. 70 п.
Зоб средње каквоће 14 к. 90 п. до 15 к 20 п.
Кукуруз домаћи 15 к. 20 п. до 15 к. 30 п.

Термини.

Жито за октобар 28 к. 44 п. до 28 к 46 п.
Раж за октобар 1909. 19 к. 32 п. до 19 к. 34 п.
Кукуруз за мај 1910. 14 к. — пот до 14 к. 02 п.

Све од 100 кила

Цурење, печење и све болести мехура лечи **Gonotol** (признанице). Исти се једе, нема шприцања. 3 лончића за 12 круна шаље дискретно лекарна САЛВАТОР, Рума Славонија. 623 76—100

Продаја земље.

20 ЈУТАРА I класе земље оранице и једном комаду заједно са зградом у надањском хатару лежећу, власништво пок. обрста Радована Марића

Обратити се ради купа на

1385 1 3 **Милоша Марића**
Нови Сад, Кисачка ул. 20.

ТРЕБАМ
2 добра опанчарска помоћника и једног шегрта.
Помоћничка плата 32—36 пот. по пару
Михајло Еветовић,
опанчар у Сегедину,
1228 6—6 Párósi körút 39. sz.

ПАПУЧАРСКА РАДЊА
КОЊА ФЕРЕНЦА
у Вел. Бечкереку
потребује 8—10 добрих радника. Плата добра а посао сталан. — Ожењени имају првенство.
1373 2—3

НОВА РОЗА РАНА КРОМПИРА,
свака воћа и поврћа људи најјевтиније 777 25
Александар А. Мудрок
Митровица (Срем).

ДОМОВОДИЉА

се тражи за једну отмену кућу, уз седмеро деце без матере. Интелигентне, беспрекорне у кувању, шву и домовођењу потпуно вичне женскиње нека пошаљу своје понуде уз прикључење слике и означење награде администрацији овог листа под знаком „Добротвор“.
1377 2 3

СЕГЕДИНСКЕ САЛАМЕ
!! паприке и таране !!
може се добити по најумеренијој дневној цени у шпецерајској трговини
Шандора Мајског
у **Сегедину** (iskola u. 3.).
Даље за **лончаре** сваке врсте **калаја**, фарбе и **камења** за жрнање Поруџбине брзо и тачно извршујем. 1378 2—3

Најбољих штофова

за мушка и дечија одела и иверцијере добија се поред других ствари спадајући у мануфактурну струку, а са ценама строго солидним и умереним у

новоотвореној мануфактурној трговини
РАДЕ ПЕТРОВИЋА 296 22 30
код Парожана
у Новом Саду Кошут Лајош (главна) улица бр. 16.
бивши локал Марвуша шеширџије. Поред гостионе Малданер.
Побринуо сам се за доброг и јефтиног кројача.
На стовариштy имам сав кројачки прибор (Zugehör)

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.